

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Ойын шеберханасы

ЖАРИЯЛАНДЫ
07.04.2026СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/187987/**Қайыркелді Зирагул**

Тәрбиеші

Алматы облысы, Еңбекшіқазақ ауданы

«Раушан» бөбекжай балабақшасы

Аңдатпа: Мақалада мектепке дейінгі білім беру саласындағы «Ойын шеберханасы» моделін қолданудың заманауи парадигмалары мен оның бала психологиясына әсері талданады. Автор ойын ортасын тек білім беру құралы емес, баланың эмоционалдық тепе-теңдігін сақтайтын және өзін-өзі реттеу дағдыларын қалыптастыратын терапиялық кеңістік ретінде қарастырады. Мақалада заманауи балабақшалардағы еркін ойын мәдениетін қалыптастыру, «ашық» материалдармен жұмыс істеудің артықшылықтары мен педагогтың инновациялық позициясы ғылыми тұрғыдан дәлелденеді.

Кілт сөздер: ойын шеберханасы, еркін ойын, эмоционалдық интеллект, өзін-өзі реттеу, ашық материалдар, когнитивті даму, балабақшадағы инновация, гуманистік педагогика.

Кіріспе

Қазіргі таңда мектепке дейінгі тәрбие беруде баланың академиялық жетістіктерінен бұрын оның эмоционалдық саулығы мен шығармашылық еркіндігіне басымдық беру – әлемдік педагогикалық трендтердің бірі. Осы орайда «Ойын шеберханасы» түсінігі балабақшадағы дәстүрлі оқыту формаларын трансформациялайтын бірегей модель ретінде алға шығады. Бұл модельдің басты ерекшелігі – баланы қатаң бағдарламалық шеңберден шығарып, оған өз әлемін құруға, қателіктер жасауға және сол қателіктер арқылы өсуге мүмкіндік беруінде. Шеберхана — бұл баланың ішкі «Менін» сыртқы ортамен үйлестіретін лаборатория іспетті. Осы мақалада біз ойын шеберханасын ұйымдастырудың психологиялық аспектілерін және оның баланың болашақ өмірлік дағдыларына тигізетін әсерін тереңінен зерттейміз.

1. Ойын шеберханасы – баланың эмоционалдық түсіру және

психологиялық реабилитация кеңістігі

Заманауи ақпараттық ағын мен жоғары талаптар жағдайында мектепке дейінгі жастағы балалар жиі стресс пен эмоционалдық жүктемелерге тап болады, сондықтан ойын шеберханасы олар үшін ең алдымен психологиялық жеңілдеу және эмоционалдық тепе-теңдікті қалпына келтіру аймағы ретінде қызмет етуі тиіс. Бұл кеңістікте бала өзінің ішкі қобалжуларын, қорқыныштары мен қуаныштарын ойыншықтар мен түрлі материалдар арқылы сыртқа шығаруға мүмкіндік алады, бұл «ойын терапиясы» элементтерінің табиғи түрде жүзеге асуына жағдай жасайды. Шеберханадағы жұмсақ жарық, тыныштандыратын түстер мен тактильді сезімдерге бай материалдар (құм, су, мата, саз) баланың жүйке жүйесін тыныштандырып, оның назарын өзінің ішкі сезімдеріне шоғырландыруға көмектеседі. Педагог бұл жерде қатал бақылаушы емес, баланы қолдайтын және оның эмоционалдық күйін түсінетін серіктес ретінде әрекет еткенде, бала өзін қауіпсіз сезініп, ашыла бастайды. Осылайша, ойын шеберханасы баланың психикалық саулығын сақтаудың және оның эмоционалдық интеллектін дамытудың таптырмас құралына айналады, бұл өз кезегінде баланың интеллектуалдық тапсырмаларды тиімді орындауына негіз қалайды.

2. «Ашық» материалдар технологиясы және баланың дербес ойлауын ынталандыру

Ойын шеберханасының тиімділігін арттыратын негізгі факторлардың бірі — «ашық» немесе мақсаты алдын ала айқындалмаған материалдарды (loose parts) кеңінен қолдану болып табылады, бұл баланың стандартты емес ойлауын және шығармашылық қиялын дамытуға бағытталған инновациялық тәсіл. Дүкеннен алынған дайын, функциясы шектеулі ойыншықтардан айырмашылығы, табиғи ағаш кесінділері, тастар, жіптер, түтікшелер немесе түрлі мата қиындылары баланың қолында кез келген нысанға айнала алады, бұл когнитивті икемділіктің жоғарылауына әкеледі. Мұндай материалдармен жұмыс істеу барысында бала «бұл не?» деген сұрақтан «мен мұнымен не істей аламын?» деген сұраққа көшеді, бұл оның субъектілік позициясын нығайтып, зерттеушілік әрекетін жаңа белеске көтереді. Шеберханадағы материалдардың әртүрлілігі мен қолжетімділігі баланың таңдау жасау қабілетін шыңдайды, себебі ол өз идеясын жүзеге асыру үшін ең қолайлы құралды іздеп, оны өз мақсатына бейімдеуді үйренеді. Бұл технология баланың логикалық тізбектер құруына, заттардың қасиеттерін тереңірек тануына және кез келген жағдайда шығармашылық шешім таба білуіне жол ашады, бұл болашақта сыни ойлаудың негізі болып табылады.

3. Ойын шеберханасындағы әлеуметтік инклюзия және коммуникативтік мәдениетті қалыптасыру

Ойын шеберханасы — бұл әртүрлі мінез-құлқы, қабілеті және қызығушылығы бар балалардың бір кеңістікте өзара әрекеттесуіне мүмкіндік беретін әлеуметтік

инклюзияның бірегей алаңы, мұнда коммуникативтік мәдениеттің іргетасы қаланады. Ойын барысында балалар ортақ мақсатқа жету үшін ресурстарды бөлісуді, кезек күтуді, бір-бірінің пікірін тыңдауды және туындаған шиеленістерді бейбіт жолмен шешуді үйренеді, бұл олардың әлеуметтік интеллектін дамытуға септігін тигізеді. Шеберханадағы топтық жобалар немесе сюжеттік-рөлдік ойындар балаға әртүрлі әлеуметтік рөлдерді «сынап көруге», қоғамдық нормаларды түсінуге және эмпатия сезімін қалыптастыруға мүмкіндік береді. Педагог бұл жерде делдал рөлін атқарып, балалардың арасындағы жағымды қарым-қатынасты қолдауы және әр баланың топтағы орнын табуына көмектесуі тиіс, бұл әсіресе тұйық немесе ерекше қажеттіліктері бар балалар үшін маңызды. Ойын барысындағы еркін қарым-қатынас баланың сөздік қорын байытып қана қоймай, өз ойын еркін жеткізуге және диалог құруға машықтандырады, бұл оның тұлғалық әлеуметтенуінің басты көрсеткіші болып табылады. Осылайша, ойын шеберханасы кішігірім қоғамның моделіне айналып, баланы болашақ әлеуметтік өмірге психологиялық тұрғыдан жан-жақты дайындайды.

4. Педагогтың «тәрбиеші-шебер» ретіндегі инновациялық позициясы және ойынды қолдау стратегиялары

Ойын шеберханасының табыстылығы педагогтың дәстүрлі дидактикалық ұстанымдардан бас тартып, «тәрбиеші-шебер» немесе «ойын дизайнері» позициясына көшуіне тікелей байланысты, бұл баланың өзіндік әрекетін жанама қолдаудың жоғары деңгейін талап етеді. Педагог бұл жағдайда дайын білімді үйретпейді, ол баланың қызығушылығын тудыратын «сұрақтар туғызатын орта» жасайды және баланың зерттеу процесіне кедергі келтірмей, оның жетістіктерін құжаттандырумен айналысады. «Скаффолдинг» (тірек болу) стратегиясын қолдана отырып, тәрбиеші баланың қиналған сәттерінде ғана аздап бағыт береді, бірақ шешімді баланың өзіне қалдырады, бұл баланың дербестігі мен жауапкершілігін дамытуға мүмкіндік береді. Педагогтың кәсіби шеберлігі ойынның қашан басталып, қашан аяқталатынын сезуінде, баланың ойын сюжетін күрделендіру үшін жаңа материалдарды уақытылы енгізуінде және әр баланың жеке даму траекториясын ескеруінде көрінеді. Тәрбиеші өзі де шеберхананың белсенді қатысушысы ретінде шығармашылық үлгі көрсетуі тиіс, бірақ баланың қиялын шектемей, оның кез келген бастамасын құндылық ретінде қабылдауы қажет. Осындай инновациялық позиция тәрбиеші мен бала арасындағы сенімділік көпірін нығайтып, оқу-тәрбие процесін өзара қызықты шығармашылық одаққа айналдырады.

5. Ойын шеберханасының қазіргі балабақшадағы сандық технологиялармен интеграциялануы

Қазіргі «цифрлық ұрпақ» балалары үшін ойын шеберханасы тек материалдық заттармен шектелмей, сандық технологиялармен шебер үйлескен жағдайда ғана өзектілігін сақтай алады, бұл баланың медиа-сауаттылығы мен технологиялық ойлауын

дамытуға жол ашады. Интерактивті беттерді, жарық үстелдерін немесе қарапайым робототехника элементтерін шеберханаға енгізу баланың виртуалды және шынайы әлем арасындағы байланысты түсінуіне, логикалық алгоритмдер құруына және жаңа форматтағы шығармашылық өнімдер жасауына мүмкіндік береді. Мәселен, баланың өз қолымен жасаған кейіпкерін цифрлық микроскоп арқылы зерттеуі немесе оны қарапайым анимациялық бағдарламалар көмегімен «жандандыруы» баланың танымдық қызығушылығын мүлдем жаңа деңгейге көтереді. Алайда, технологиялық интеграция барысында тәрбиеші экран алдындағы уақытты қатаң реттеп, цифрлық құралдардың тек шығармашылықты толықтырушы, көмекші құрал ретінде қолданылуын қадағалауы тиіс. Осылайша, «Ойын шеберханасы» дәстүрлі қолөнер мен заманауи технологиялардың тоғысқан жеріне айналып, баланы болашақтың жоғары технологиялық әлеміне бейімдейтін инновациялық алаң ретінде қызмет етеді.

Қорытынды

Қорыта айтқанда, «Ойын шеберханасы» — бұл мектепке дейінгі білім берудің мазмұны мен нысанын түбегейлі жаңартатын, баланы дамудың субъектісі ретінде мойындайтын гуманистік педагогиканың көрінісі. Мақалада талданғандай, бұл модель баланың тек когнитивті қабілеттерін ғана емес, оның эмоционалдық тұрақтылығын, әлеуметтік дағдыларын және технологиялық сауаттылығын кешенді түрде жетілдіруге мүмкіндік береді. Ойын шеберханасының тиімділігі оның икемділігінде, баланың еркін таңдауында және педагогтың шығармашылық қолдауында, бұл баланың өзіне деген сенімділігі мен қоршаған ортаға деген сүйіспеншілігін оятады. Заманауи балабақшаларда осындай еркін ойын кеңістіктерін құру – білім беру сапасын арттырудың ғана емес, баланың бақытты әрі үйлесімді балалық шағын қамтамасыз етудің стратегиялық қадамы болып табылады. Ойын шеберханасы — бұл ертеңгі күннің креативті, сыни ойлайтын және өзіне сенімді тұлғасын тәрбиелейтін шеберлік мектебі.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі.

1. **kz.**Мектепке дейінгі ұйымдарда ойын әрекетін жоспарлау және ұйымдастыру // Электронды ресурс: bilimger.kz
2. Әбілқасымов А. Е. Мектепке дейінгі педагогиканың инновациялық әдістері. – Алматы: Білім, 2021. – 230 б.
3. Баймұратова Б. Б. Балабақшадағы дамытушы орта және ойын технологиялары. – Нұр-Сұлтан: Арман-ПВ, 2020. – 190 б.
4. Жұмабаева Ә. Е. Мектепке дейінгі ұйымдардағы дидактикалық ойындар жинағы. – Алматы: Мектеп, 2019. – 165 б.
5. Исмаилова Р. К. Ойын шеберханасы: Тәрбиешілерге арналған әдістемелік нұсқаулық. – Шымкент: Педагогика, 2022. – 148 б.
6. Қазақстан Республикасының Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу

жоспары мен бағдарламалары. – Астана, 2022.

7. Оспанов Т. Қ. Математикалық және логикалық ойындар әдістемесі. – Алматы: Рауан, 2018. – 212 б.
8. Сәбитова М. С. Балалардың танымдық белсенділігін дамытудағы ойынның рөлі. – Қарағанды: Тенгри, 2017. – 156 б.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.